

5. Правовая основа обеспечения национальной безопасности Российской Федерации: Монография / Ю.И. Авдеев, С.В. Аленкин, В.В. Алешин и др. Под ред. А.В. Опалева. – М.: «ЮНИТИ-ДАНА», 2004.
6. ФСБ России. Правовое регулирование деятельности федеральной службы безопасности по обеспечению национальной безопасности Российской Федерации: Научно-практический комментарий / Под ред. В.Н. Ушакова, И.Л. Трунова. – М.: «Эксмо», 2006.
7. Законодательное обеспечение национальной безопасности Украины (сравнительно-правовое исследование): Монография / Под ред. В.М. Редкоуса – Орск: Издательство ОГТИ, 2005.
8. Указ Президента РФ от 9 марта 2004 года № 314 «О системе и структуре федеральных органов исполнительной власти» (с посл. изм. и доп.) // Собрание законодательства Российской Федерации. 2004. – №11. – Ст. 945.
9. Административное право Российской Федерации: Учебник / В.Я. Насонов, В.А. Коньшин, К.С. Петров, В.М. Редкоус. – М.: Издательский центр «Академия», 2003.

Романко С.М., ЮІ ПНУ ім. В. Стефаника

ПРАВО СПОЖИВАЧА НА ЯКІСТЬ ТА БЕЗПЕКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Статья посвящена исследованию актуальных вопросов регулирования и обеспечения права потребителя на качество и безопасность сельскохозяйственной продукции путем анализа обязательств производителей названной продукции. На основе систематизации анализа соответствующих норм законодательства предлагаются пути его усовершенствования.

The article is dedicated to research the actual questions of the consumer right for the quality and safety of the agricultural products law regulation. The research is based on the systematization and analysis of existing norms of law and means the ways to perfect the law in this sphere.

Стратегічним завданням Української держави є створення сприятливих умов для збереження здоров'я і тривалості життя населення в існуючих неблагополучних екологічних умовах, які характеризуються техногенним забрудненням об'єктів довкілля: повітря, води, ґрунтів, а також продуктів харчування. Весь комплекс екологічних негараздів позначився на погіршенні здоров'я населення та генофонді нації. Дані наукових досліджень та статистики свідчать про значну поширеність проблем здоров'я, пов'язаних з особливостями харчування, і необхідність термінових заходів щодо поліпшення ситуації [1, с. 21], [2, с. 5–10]. За оцінками вчених, з їжею до організму надходить понад 70% усіх забруднювачів [3, с. 11]. Тому сільськогосподарська продукція, особливо її частина, що використовується для виробництва харчових продуктів, повинна бути не тільки якісною, а й екологічно безпечною для життя і здоров'я. Крім того, право споживача на якість та безпеку сільськогосподарської продукції повинно мати належний механізм реалізації. Питання реалізації права споживача на екологічну безпеку сільськогосподарської продукції на відміну від права на продукцію належної якості в сучасній науці залишається недостатньо дослідженим. У цьому напрямку працюють окремі вчені, як України [4], [5], так і близького зарубіжжя

[6]. Право на якість продукції в цілому розглядається вченими інших галузей права, зокрема Осетинською Г.А. [7], Л.М. Іваненко [8], О.В. Звереву [9, с. 21–29], О.М. Готіним [10], О.М. Пашенко [11] та іншими.

Метою даної статті є дослідження правового механізму забезпечення права споживачів на якість та екологічну безпеку сільськогосподарської продукції, яке тісно пов'язане із реалізацією відповідних обов'язків виробників сільськогосподарської продукції.

На думку окремих авторів, нормативно-правове регулювання забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції здійснюється у двох основних напрямках – у процесі виробництва сільськогосподарської продукції та при її реалізації [12, с. 228, 232]. Це, без сумніву, так. Але крім того, можна визначити інші напрямки нормативно-правового регулювання екологічної безпеки сільськогосподарської продукції та класифікувати нормативно-правові приписи чинного законодавства України у цій сфері наступним чином:

1. Приписи, які визначають загальні засади механізму забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції.

2. Приписи, які регламентують безпеку та якість харчових продуктів та сільськогосподарської продукції у тій частині, у якій вона виступає продуктом харчування або сировиною для його виробництва, а також приписи, які регулюють безпеку та якість окремих груп сільськогосподарської продукції.

3. Приписи, які визначають порядок та спосіб впорядкування та гармонізації національного законодавства про забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції із аналогічним міжнародним законодавством.

4. Приписи, які регламентують правовий статус виробника сільськогосподарської продукції та його взаємовідносини зі споживачами такої продукції.

5. Приписи, які регулюють діяльність державних органів у сфері забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції.

6. Приписи, які визначають систему непрямих заходів забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції, пов'язану із вимогами раціонального природокористування:

6.1. Приписи, що регулюють правову охорону ґрунтів та земель сільськогосподарського призначення та інших природних ресурсів, що використовуються при сільськогосподарському виробництві.

6.2. Приписи, що регламентують поводження з відходами, пестицидами і агрохімікатами та іншими небезпечними речовинами.

6.3. Приписи, що визначають забезпечення ядерної та радіаційної безпеки в межах її впливу на сільськогосподарське виробництво.

6.4. Приписи, що визначають забезпечення біологічної безпеки в межах її впливу на сільськогосподарське виробництво.

7. Приписи, які визначають систему прямих заходів забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції:

7.1. Приписи, які регламентують здійснення превентивних ветеринарних, санітарних і фітосанітарних заходів.

7.2. Приписи, які визначають здійснення економічно-стимулюючих заходів у тваринництві та рослинництві.

7.3. Приписи, які регламентують порядок поводження з небезпечною сільськогосподарською продукцією.

7.4. Приписи, які регламентують здійснення заходів примусового впливу до порушників.

Одним із основних завдань законодавства про захист прав споживачів є забезпечення безпеки товару для життя, майна людини і навколишнього середовища. Тому кожна група вищеназваних приписів містить норми, які відповідають цій меті. Механізм реалізації права споживача на якість та безпеку продукції закріплений також в нормативних актах цивільного та споживчого законодавства (статті 673–687, 700, 707–711 Цивільний Кодекс України, статті 4, 6, 7, 8, 9, 14 Закону України «Про захист прав споживачів»). Решта правових норм, що конкретизують право споживача на якість та безпеку сільськогосподарської продукції, містяться в основному в Законах України «Про безпечність та якість харчових продуктів», «Про ветеринарну медицину», «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів», «Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції» та деяких інших.

Реалізація права споживача на якість та безпеку продукції прямо пов'язана із нормативним визначенням та виконанням обов'язків виробників (продавців) продукції сільського господарства виробляти чи реалізовувати продукцію, яка відповідає нормативно встановленим вимогам якості та безпеки. Проведений аналіз чинного законодавства України у сфері забезпечення безпеки сільськогосподарської продукції свідчить про те, що усі права та обов'язки виробників, продавців (постачальників) сільськогосподарської продукції у цій сфері можна поділити на:

1. Організаційні – передбачені перш за все Законом України «Про безпечність та якість харчових продуктів», наприклад, обов'язок здійснювати діяльність з дотриманням вимог екологічної безпеки, інших екологічних нормативів, застосовувати санітарні заходи, належну практику виробництва та системи НАССР, забезпечувати належні умови зберігання харчових продуктів, забезпечувати безперешкодний доступ відповідного інспектора, який здійснює контроль та нагляд, надавати йому зразки продукції та необхідні документи; погоджувати технології виробництва харчових продуктів, підконтрольних санітарній та ветеринарній службам відповідно із МОЗ та Мінагрополітики (п. 3–4 ст.27), п. 3, 6 ст. 37 Закону України «Про безпечність та якість харчових продуктів». Ст. 7 Закону України «Про рибу, інші водні живі ресурси та продукцію з них» встановлює обов'язок переробника продуктів лову створити виробничу лабораторію для контролю за переробкою продукції. Ст.10 Закону України «Про молоко та молочні продукти» передбачає контроль виробників за якістю та безпекою молочної продукції шляхом створення та діяльності при виробництвах сучасно обладнаних лабораторій. Як бачимо, для безпеки рибної та молочної продукції встановлено однакову процедуру контролю, включаючи дозвіл на виробництво та атестацію підприємства. Варто зауважити, що структура вищеназваних двох законів майже ідентична. Основні відмінності полягають в тому, що в першому законі відображено процедуру переміщення за митний кордон (ст. 9,10), а в дру-

тому – економічний механізм підтримки та стимулювання виробництва (ст. 16–20). Також на даний час Постановою Верховної Ради України від 8 червня 2007 року № 1164-V прийнято за основу проект Закону України «Про м'ясо» № 3332. Тенденція до врегулювання виробництва кожного окремого виду сільськогосподарської продукції окремим законом не видається нам доцільною, особливо в контексті діючого адаптованого до законодавства ЄС Закону України «Про ветеринарну медицину», який частково регулює ці положення. Крім того, беручи до уваги досвід ЄС у цій сфері, слід зазначити, що нові Регламент ЄС 853/2004 від 29 квітня 2004 року про спеціальні правила гігієни для продуктів тваринного походження та Регламент ЄС 854/2004 від 29 квітня 2004 року про спеціальні правила офіційного контролю продуктів тваринного походження, призначених для споживання людиною, в Додатках встановлюють вимоги до якості та безпеки окремих видів продукції тваринництва та встановлюють процедури їх забезпечення. На нашу думку, загальні основи якості та безпеки сільськогосподарської продукції, а також регулювання виробництва кожного конкретного виду цієї продукції можна було б врегулювати в межах Закону України «Про економіко-правовий механізм забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції».

2. Превентивні права та обов'язки виробників та постачальників у сфері безпеки харчових продуктів та сільськогосподарської продукції у тій мірі, в якій вона використовується в якості продукту споживання або для його виробництва, закріплені в розділі III Закону України «Про безпечність та якість харчових продуктів», зокрема заборона виробляти та вводити в обіг небезпечні харчові продукти (п. 1 ст. 20), а також п.1-2 ст. 33, п. 1 ст. 35, п. 1 ст. 38, 40, п. 2 ст. 56, п. 1 ст. 57, п. 1 ст.77, п. 1 ст. 80, п. 1–4 ст. 82 цього Закону, а також обов'язок розробляти та здійснювати необхідні санітарні, фітосанітарні та протипідеміологічні заходи, заходи контролю за якістю та безпекою продукції (ст.7 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», ст. 15 Закону України «Про насіння і садивний матеріал», ст. 12 Закону України «Про карантин рослин», ст.18 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», заходи по раціональному використанню природних ресурсів в процесі сільськогосподарського виробництва (ст.91, 96 Земельного Кодексу України, ст. 35–38, 40, 45, 46 Закону України «Про охорону земель, ст. 25–26 Закону України «Про меліорацію земель, ст. 52, 53,55 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища»).

Статтею 13 Закону України «Про підтвердження відповідності» та статтею 20, п. 1 ст. 67, п. 3 ст. 77 Закону України «Про безпечність та якість харчових продуктів» вводиться нове поняття декларування безпечності. Також виробники зобов'язані запобігати продажу небезпечних чи неправильно маркованих харчових продуктів (підп. 7 п. 6 ст. 20), проте цей припис недовірливий, бо у ньому немає механізму реалізації цього обов'язку та пояснення, яким чином виробник повинен запобігати продажу небезпечних продуктів, які конкретні заходи застосовувати та чиї продукти мають на увазі – вироблені ним же, чи будь-які продукти на будь-якій стадії обігу. Можливо, мають на увазі дії по запобіганню надходження в обіг небезпечних продуктів, закріплені підпунктами 1-2 п. 6 ст. 20. Так

чи інакше нормативний припис підп. 7 п. 6 ст. 20 слід або доповнити переліком конкретних заходів, сфери впливу або вилучити із тексту закону. Дуже важливим у сенсі превенції безпеки сільськогосподарської продукції є закріплення у ст. 58, у підп. 4 п. 2 ст. 59, п. 3 ст. 68, 71, п. 2 ст. 79, п. 3 ст. 80, Закону України «Про ветеринарну медицину» основного принципу європейського законодавства у сфері безпеки продукції – принципу простежуваності всіх етапів харчового ланцюга виробництва продукції і для неїстівних продуктів тваринного походження шляхом встановлення обов'язку виробника вести та зберігати записи, які дозволяють відстежити закуплену ним сировину та продаж виробленої продукції протягом трьох років.

В окрему підгрупу обов'язків виробників сільськогосподарської та харчової продукції слід виділити обов'язки в сфері захисту прав споживачів. Відповідно до підп. 3 п. 1 ст. 4 споживачі під час придбання, замовлення або використання продукції для задоволення своїх особистих потреб мають право на безпеку продукції. Проте ст. 6 та п. 3 ст. 7, п. 8 ст. 8 Закону України «Про захист прав споживачів» передбачає реалізацію споживачами свого права на якість продукції та відповідні обов'язки виробників (продавців) продукції. Право споживача на безпеку продукції закріплено у ст. 14 Закону України «Про захист прав споживачів» та захищається наступними заходами: 1) заборонаю відповідних органів виконавчої влади випуску і реалізації продукції, якщо немає нормативно закріплених вимог до її безпеки; 2) становленням строку придатності на продукцію, використання якої понад визначений строк може становити небезпеку для здоров'я споживачів. 3) належним виконанням виробником продукції своїх обов'язків щодо забезпечення безпеки продукції. Із правом на безпеку продукції тісно пов'язане право споживача на одержання інформації про продукцію, передбачене ст. 15 Закону України «Про захист прав споживачів», а п. 7 ст. 14 цього ж закону передбачає відповідний обов'язок виробника продукції.

3. Ліквідаційні – це, насамперед добровільне вилучення з обігу небезпечної, непридатної до споживання або неправильно маркованої продукції та виправлення недоліків харчових продуктів, які знаходяться в обігу, компенсація шкоди, заподіяної споживачам внаслідок забруднення або іншого негативного впливу на навколишнє середовище; внаслідок споживання небезпечних чи неправильно маркованих харчових продуктів, використання небезпечної продукції (підп. 11 п. 6 ст. 20, п. 11 ст. 33 Закону України «Про безпечність та якість харчових продуктів», п. 5 ст. 14 Закону України «Про захист прав споживачів»); внаслідок порушення вимог санітарного законодавства (ст. 7 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»), а також приписи про добровільне знищення небезпечної тваринницької продукції виробником під контролем ветеринарного інспектора та п. 7–8 ст. 35, п. 6 ст. 36 Закону України «Про безпечність та якість харчових продуктів» про інформування ветеринарного інспектора про раптову загибель тварин, підозру на захворювання, виявлення хвороби або поведінки тварин, яка їм не властива. Варто зазначити, що вищенаведені норми призначені швидше для забезпечення права споживача на безпеку промислової, а не продовольчої продукції, оскільки через невеликий термін придатності та швидкого разового використання для споживання

перераховані заходи виробника для вилучення небезпечної продукції у споживача будуть недієвими, якщо він до того часу уже використав її за призначенням, то всі заходи по забезпеченню його права на безпеку продукції зведуться до зазначеного в п. 5 ст. 14 Закону України «Про захист прав споживачів» обов'язку виробника відшкодувати заподіяну шкоду. Цей приклад особливо чітко ілюструє важливість саме превентивних заходів забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції як особливого виду продукції.

Як висновок, варто зазначити, що відсутність єдиного багатофункціонального нормативно-правового акту, який би регулював правовий статус суб'єктів екологічної безпеки сільськогосподарської продукції, правовідносини між ними, заходи забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції, велика частка підзаконних нормативно-правових актів у нормативному регулюванні даного різновиду екологічної безпеки спричиняють не тільки окремі труднощі пошуку та використання необхідних положень, але й значним чином перешкоджають впорядкуванню системи законодавства України у сфері забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції. Прийняття Харчового Кодексу України та Закону України «Про економіко-правовий механізм забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції» могло б сприяти вдосконаленню чинного законодавства у досліджуваній сфері.

Проаналізувавши обов'язки виробників сільськогосподарської та харчової продукції, можна зробити висновок, що в чинному законодавстві з цього приводу спостерігається деяка несистемність. Права та обов'язки виробників цієї продукції закріплені в різних нормативно-правових актах, що утруднює користування ними та не надає повної картини правового статусу сільськогосподарських товаровиробників та змісту права споживачів на якість та безпеку сільськогосподарської продукції. Вважаємо доцільним пропонувати закріпити права та обов'язки споживачів та виробників (продавців) сільськогосподарської продукції у зведеному вигляді в окремому розділі Закону України «Про економіко-правовий механізм забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції».

Література:

1. Показники здоров'я населення та використання ресурсів охорони здоров'я в Україні за 2003-2004 роки / б/а; ЦМС МОЗ України. – К., 1991–2005 рр.
2. Москаленко В.Ф. Фактичний стан харчування населення України та заходи щодо його поліпшення / В.Ф. Москаленко // Журнал АМН України. – 2002. – № 4. – Т. 8.
3. Проданчук М.Г. До проблеми безпеки харчування населення України / Проданчук М.Г., Корецький В.Л., Орлова Н.М. // Проблеми харчування. – 2005. – № 2.
4. Ковальчук Т.Г. Правові питання забезпечення екологічної безпеки продуктів харчування: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / КНУ ім. Т. Шевченка. – К., 1996. – 20 с.
5. Романко С.М. Економіко-правовий механізм забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Націон. агр. ун-т – К., 2008. – 20 с.
6. Ярандайкин Р.С. Организационно-правовые проблемы производства и реализации экологически чистой сельскохозяйственной продукции: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.06. / Р.С. Ярандайкин. – М., 1999. – 37 с.

7. Осетинська Г.А. Цивільно-правовий захист прав споживачів за законодавством України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / КНУ ім. Тараса Шевченка. – К., 2006. – 20 с.
8. Іваненко Л.М. Цивільно-правове забезпечення прав споживачів на належну якість товару: Автореф дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / КНУ ім. Т. Шевченка. – Київ, 2003. – 21 с. – К., 1998. – 20 с.
9. Зверєва О.В. Захист прав споживачів: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 192 с.
10. Готін О.М. Кримінальна відповідальність за випуск або реалізацію недоброякісної продукції в умовах ринкової економіки (проблеми теорії та практики): Автореф дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.06 /КНУ ім. Т. Шевченка. – Київ, 2003. – 21 с.
11. Пащенко О.М. Правове забезпечення якості сільськогосподарської продукції // Аграрне право України: підруч. для вищ. навч. закл. / За ред. Погрібного О.О. – К.: Істина, 2007. – 445 с.
12. Гетьман А.П. Порадник керівника сільськогосподарського підприємства. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 624 с.

Синеокий О.В., ЗНУ

ПОЛИТИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА В АКМЕОЛОГИЧЕСКОЙ ДОКТРИНЕ ПРОФЕССИОНАЛИЗМА ПРОКУРОРА- КРИМИНАЛИСТА: ОПЫТ ТЕОРЕТИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ

У статті автором на підставі проведеного дослідження, науково визначаються шляхи політичної культури прокурора-криміналіста й перспективи акмеологічних розвідок теоретичної моделі професіоналізму в умовах реформування системи органів прокуратури.

In this article the author on the bases of a carry out investigation scientifically marks the ways of political culture a procurator-criminalist and perspectives of an acmeological development the theoretical model of a professionalism in conditions of a reforming procurator's office system.

Политическая культура – это система знаний о политических ценностях и способах участия в политической деятельности, используемых для претворения этих ценностей в жизнь. В целом, политическая культура имеет два аспекта: *статический* (система ценностей) и *динамический* (способы участия субъектов политической системы общества в политической жизни). В современной научной литературе до настоящего времени фундаментальным исследованиям в сфере изучения политических компонентов уникального профессионального статуса прокурора-криминалиста уделено поверхностное внимание.

Современные российские ученые и практики, такие как Ф. Загидуллин, В. Исаенко, В. Колесников, А. Коротков, Ю. Леканов, Ю. Ляхов, Ю. Пеканов, Р. Сафин, А. Халиулин, Д. Шальков и некоторые другие на страницах юридических журналов в своих публикациях [1; 2; 3; 4] ведут многолетнюю дискуссию исключительно о процессуальных полномочиях прокурора-криминалиста, не пытаясь рассмотреть эту проблему